

Puolustusministeriö
Eteläinen Makasiinikatu 8
PL 31
00131 Helsinki
kirjaamo@defmin.fi

ESITYS

14.1.2016

Dnro 35/2016

Rovajärven ampuma-alueen sopimusneuvottelut

Rovajärven ampuma-alueesta on olemassa puolustusvoimien ja Pyhä-Kallion paliskunnan välinen sopimus, jossa määritellään molempien osapuolten alueen käyttöä sekä sovitaan puolustusvoimien toiminnasta aiheutuvien haittojen ja menetysten korvaamisesta paliskunnalle kertakorvauksena vuosittain.

Puolustusvoimat on vuosikymmeniä korvannut aiheuttamaansa haittaa paliskunnalle vuosittaisella kertakorvauksella. Paliskunnan näkemys on ollut, ettei korvaussumma ole riittävä kattamaan aiheutettuja vahinkoja ja haittoja. Korvausneuvotteluiden pohjaksi tehtiin Maatalouden kehittämisrahaston rahoittama tutkimus Metsäntutkimuslaitoksella (Metla) (Helle ym. 2013). Sopimuksesta ja sen sisältämästä korvauksesta neuvoteltiin pitkään ja sopimus laadittiin lopulta vuosille 2012–2014. Sopimusta jatkettiin edelleen kattamaan vuosi 2015, kunnes puolustusvoimien tilaama ulkopuolinen arvio korvausneuvotteluiden pohjana olevasta Metsäntutkimuslaitoksen tutkimuksesta valmistuisi ja neuvotteluita voitaisiin jatkaa. Sopimus on paliskunnan näkemyksen mukaan sisällöltään muuten kunnossa, mutta toiminnasta aiheutuvan haitan korvauksesta on osapuolten välillä edelleen huomattava erimielisyys. Vuosina 2012–2015 korvaussumma on ollut 45 000 e/vuosi.

Joulukuussa 2015 puolustusvoimat kutsui koolle neuvottelut sopimuksen uudistamiseksi. Kokoukseen osallistuneet Pyhä-Kallion paliskunnan ja Paliskuntain yhdistyksen edustajat saivat puolustusvoimien tilaaman uuden arvioinnin vasta neuvottelussa joten siihen ei ollut mahdollisuutta tutustua etukäteen ja kommentoida saatua tuloksia. Neuvottelut eivät edenneet, sillä korvaussummasta on edelleen suuri erimielisyys.

Metlan tutkimuksen mukaisesti lasketut poroelinkeinolle aiheutuvat menetykset ja haitat ovat vuositasolla noin 147 238 euroa. Tutkimuksessa selvitettiin Rovajärven ampuma- ja harjoitusalueen vaikutukset alueella 1) laitumien kuntoon ja käyttökelpoisuuteen, 2) porojen alueelliseen jakautumiseen, 3) teuraspainoihin ja vasaprosenttiin, 4) poronhoitotöiden suorittamiseen sekä 5) poronhoidon kustannuksiin. Tutkimuksen mukaan ampuma-alue toiminta on vaikuttanut alueen porotalouteen monin tavoin heikentävästi. Laidunmaata on menetetty maali alueeksi ja laidunkierto on muuttunut. Häiriöt ovat johtaneet ylisuuriin kesätokkiin, ravintokilpailuun ja suurempiin vasahävikkeihin. Vaikutukset teuraspainoihin koskevat n. 1 700 vasaa ja vaikutus teuraspainoon on noin yksi kilo vasaa kohden. Alueella laiduntavien vaatimien vasaprosentti on noin 5 prosenttiyksikköä pienempi kuin muualla paliskunnassa (noin

140 vasaa). Työmäärät Pyhä-Kallion paliskunnassa ovat 1,9-kertaiset samankaltaisiin verrokkipaliskuntiin nähden. Marraskuun sotaharjoitukset ovat johtaneet teurastusten myöhästymiseen, mikä on vaikeuttanut jalostusta ja pudottanut talven teurasmääriä ja teuraspainoja (noin 2,1 kg/ poro). Talvilaidunten menetykset ovat johtaneet ruokintakustannusten nousuun (noin 1500 poron lisäruokintakustannukset).

Helsingin yliopiston tutkijat Pekkarinen ja Tahvonen ovat puolustusvoimien pyynnöstä tehneet arvion (2015) Rovajärven ampuma-alueen paliskunnalle aiheuttamasta haitasta. Tutkimuksen johdannossa he rajaavat arvionsa seuraavasti (s.3): ”Talvilaitumet ovat yksi tärkeimmistä poronhoidon tuottavuuteen vaikuttavista tekijöistä, mutta Helle ym. 2013 tutkimuksessa päätettiin lopuksi luopua laidunmenetyksen arvottamisesta ja se jätettiin paliskunnan ja Puolustusvoimien neuvoteltavaksi. Tässä tutkimuksessa pyritään arvioimaan nimenomaan talvilaidunten menetyksen vaikutusta paliskunnan vuotuisiin nettotuloihin. Bioekonomisella mallilla arvioidaan käytettävissä olevan talvilaidunalan pienentymisestä aiheutuvaa menetystä paliskunnan tuloissa.” Mallin esittelyssä he toteavat vertailussa huomioitujen haittojen olevan *talvilaidunten pienentyminen ja teuraspainojen alentuminen* (syys ja talviteurastukset huomioitu). Näin ollen Helteen ym. tutkimuksen havaitsemat vaikutukset paliskunnan työmääriin ja vasaprocenttiin jäivät Pekkarisella ja Tahvosella huomioimatta. He saivat tulokseksi, että ampuma-alueen aiheuttamat tappiot paliskunnalle ovat 58 000-218 000 euroa vuodessa. Alin summa kuvaa tilannetta, että keskimääräinen jäkälämäärä olisi nykyistä jäkälämäärää huomattavasti suurempi ja eloporojen määrä suhteessa laidunpinta-aloihin olisi nykyistä huomattavasti pienempi. Tällöin poroja ei tarvitsisi ruokkia kuten nykyään ja vasaprocentti ja teuraspainot olisivat suurempia jolloin paliskunnan tulot olisivat korkeammat. Talousteoreettisesti perustellen he esittävät arviona ampuma-alueen aiheuttamaksi tappioksi (ero nettotuloissa) 218 000-188 000 euroa/vuosi. He kuitenkin toteavat, että todellinen aiheutunut tappio saattaa olla huomattavasti alhaisempi, koska mikään paliskunta ei näyttäisi yltävän sovelletun optimiratkaisun edellyttämiin maltillisiin eloporomääriin ja korkeisiin jäkälämääriin. Neuvottelussa puolustusvoimien edustajien tulkinta tutkimuksesta oli, että korvaus voisi olla huomattavasti alempi kuin 58 000, mutta tutkijoiden mukaan tappio olisi 188 000-218 000 tai alempi, ei kuitenkaan alle 58 000 (liite 3).

Paliskunta esittää tällä hetkellä korvausvaatimuksensa summaksi 171 576 euroa (liite 4). Vaatimus on laskettu Metlan tutkimuksen pohjalta, mutta koska sen tiedot perustuvat vuodelle 2010, minkä jälkeen poronlihan hinta on noussut, summaan on tehty korjaukset vuoden 2015 lihan hinnan ja 10 % indeksikorotuksen perusteella. Paliskunnan näkemys on, että puolustusvoimien tilaama arvio (Pekkarinen ja Tahvonen 2015) tukee sekin paliskunnan korvausvaatimusta, sillä saatu haarukka paliskunnalle aiheutetusta tappiosta (188 000-218 000 euroa/vuosi) on korkeampi kuin heidän vaatimuksensa. Uudessa arviossa ei lisäksi oteta huomioon aiemmassa tutkimuksessa osoitettua paliskunnan työ- ja eläinkustannusten nousua ja alentunutta vasaprocenttia. Puolustusvoimien kanta on kuitenkin edelleen neuvotteluissa ollut, että voimassaolevan sopimuksen korvaussummaa (45 000 €) ei ole tarvetta muuttaa.

Rovajärven harjoitusalueen Pyhä-Kallion paliskunnan porotaloudelle aiheuttamat vahingot ja haitat ovat kiistattomia. Nykyisen sopimuksen mukainen korvaussumma ei kata aiheutuvia vahinkoja ja hait-

toja. Neuvottelut eivät etene, vaikka paliskunnan korvausvaatimusta tukee kaksi puolueetonta, eri tutkimuslaitosten dosentin ja professorin tekemää tutkimusta. Sopimus päättyi 31.12.2015. Tällä hetkellä alueen käytöstä ei ole sopimusta ja se tarkoittaa mm. että myös alueen toiminnan yhteensovittamista käsittelevä porotalouden neuvottelukunnan toiminta on katkolla. Ratkaisuun pääseminen olisi kummankin osapuolen etu.

Paliskuntain yhdistyksen näkemys on, että neuvottelun osapuolilla ei ole edellytyksiä päästä asiassa yhteisymmärrykseen. Tarvitaan korkeamman tason ohjausta ja kannanottoa asiaan. Esitämme, että puolustusministeriö kutsuu koolle kokouksen aiheesta. Ottaen huomioon, että osapuolena on paliskunta, olisi kohtuullista että kokous pidettäisiin Rovaniemellä.

Seuraava sovittu neuvottelu paliskunnan ja puolustusvoimien välille on 2.2.2016. On kuitenkin epätoennäköistä, että yhteisymmärrys asiasta olisi saavutettavissa. Pyydämme ministeriöltä mahdollisimman pikaista vastausta.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

ma/ao

Liitteet:

1. Helle, T., Mikkola, K., Rauhala, J., Santonen, T., Niva, A. ja Hyvönen, J. (2013). *Poronhoito sotaharjoitusalueella – tapaustutkimus Rovajärveltä*, Metlan työraportteja 254
2. Pekkarinen ja Tahvonen (2015). *Arvio Rovajärven ampuma- ja harjoitusalueen Pyhä-Kallion paliskunnalle aiheuttamasta taloudellisesta haitasta*.
3. Olli Tahvosen ja Antti-Juhani Pekkarisen sähköpostivastaus tutkimuksen tuloksen tulkinasta 13.1.2016
4. Korvaussumman päivitys vuoden 2015 tasolle.

Tiedoksi:

Lapin kansanedustajat, Puolustusministeri, Puolustusvoimien komentaja, Maavoimien komentaja